

האם אנחנו מוכנים למשיח? גליון מספר 31

שאל נא את הכהנים תורה

א. כלל ישראל חזרו לארץ ישראל לנצח, ומלכות בית דוד חזרה לנצח, והקב"ה כרת ברית עם כלל ישראל, שלעולם לא יחטאו, ולעולם לא יסתתרו מאיתנו, לנצח! יש כל כך הרבה יהודים ובכל אחד יש כל כך הרבה קדושה, והשכינה מונחת על כל אחד, הגיע שלב שכל בית המקדש הוא מיותר, בגלל שכלל ישראל הוא הארון והמקדש, והבית המקדש הוא רק כדי שהגויים יראו את האהבה העצומה שהקב"ה אוהב כלל ישראל (יחזקאל לז, כד-כח. ובמלבי"ם עיי"ש). אני רוצה להשתמש בכל הכישרונות שלי לשרת את הקב"ה, אני בן אחר בן מהגר"א, ואני מנגן באורגן טוב מאוד, האם אני יכול לנגן יחד עם הלויים בעת השירה? (עי' ערכין יא, וסוכה נ: ותוס' תענית כז. ד"ה מ"ס, וערכין י: ואב"ז א"ח כ"ו, טז)

ב. חתכתי את החלה, ומוישי הקטן (שהוא ראשון) לא היה יכול לחכות עד שסיימתי לחתוך, ושלח ידו כדי לקחת פרוסת חלה, ונגע בפרוסה שחתכתי, האם כל החלה נטמאה? (עי' טבול יום פ"ג מ"א)

ג. שוב יש נזירים בכל רחבי ירושלים! נזיר אחד שאל את המפתחות שלי ונזכרתי שזה היה באהל המת, האם הנזיר נטמא בגלל מגע בחלל חרב? (עי' רמב"ם נזירות פ"ז ה"ח ובמפרשים)

ד. טסתי מעל בית הקברות האם נטמאתי? (עי' ר"ש טהרות פ"ד מ"ג ונזיר נה וחז"א אה"ע סי' קמ"ד ט')

ה. כהן לבש את בגדי כהונה, והיה על גופו חוט רופף שלא אכפת לו שזה שם, ועשה את העבודה, האם העבודה כשרה, או לא וחייב מיתה בידי שמים, וגם חייב מלקות משום כלאים? (עי' דרך חכמה כלי המקדש פ"י ה"ו בבה"ל)

הלכתא למשיחא

בחסדי ה' עברנו על הלכות טומאה וטהרה, ועכשיו אנחנו מוכנים להיכנס לבית המקדש! אבל זה לא מספיק להיות טהור להיכנס, התורה אומרת ומקדשי תיראו, יש הלכות של מורא וכבוד בית המקדש.

הר הבית הוא 3000X3000 אמות, והקיר סביבו גבוה 6 אמות ועב 6 אמות. אסור להיכנס עם נעליים, כל הנעליים מונחות בעובי הקיר (אין בו קדושת מחנה לוי, ירוש' פסחים פ"ז ה"ב). לבישת גרביים מותרת. נעל שמותר ללבוש אותה ביום כיפור, כמו 'קרוקס' (אם יש בוץ), אסור ללבוש¹. אם אינך לובש גרביים צריך לזוהר שרגליך נקיות. לבישת תיק כסף מעל הבגדים אסורה, אבל מתחת לבגדים או בכיס מותר. יריקה אסורה, ואם יש צורך, יש לירק בטישו ולשים אותה בכיס. לדבר על עסקים זה אסור, אבל לתת חיזוק או לומר מזל טוב ודברי ברכה זה מצוה². אתה יכול להיכנס להר הבית רק עבור מצוה, אבל להשתמש בו כקיצור דרך³ אסור גם אם אתה מתיישב קצת או אומר פסוק אסור, (דרך חכמה).

כשנכנסים להר הבית, אם אתה נכנס לעזרה אתה יכול להיכנס ישר פנימה (תפא"י מדות פ"ב מ"ב), אבל אם אתה נכנס לשם מסיבה אחרת (לתת מזל טוב לחתן, והוא בצד שמאל של הכניסה), אתה צריך לפנות לימין ולהסתובב בהר הבית עד שתגיע ליעד. כשאתה עוזב את הר הבית צריך לעזוב דרך שער אחר (ואתה מסתובב בחוץ כדי לקחת את הנעליים מהשער בו נכנסת). אותה הלכה היא כשאתה מגיע לעזרה, אם אתה נכנס מהשער הצפוני אתה צריך לצאת דרך השער הדרומי (אבל שער המזרחי לא נועד למעבר, זה יהיה פתוח בשבת וראש חודש לעמוד בכניסה ולהשתחוות, יחזקאל מו, ב-ג). המלך המשיח כאשר הוא מגיע בעצמו, יכול לעזוב באותה הכניסה בה נכנס, אך אם מגיע יחד עם עוד אנשים, עליו לעזוב בדרך ההפוכה בה הוא נכנס (שם ח-י). כשעוזבים את העזרה משתחווים (שטוח על הקרקע) מול ההיכל (גר"א אדרת אליהו דברים כו, י), וכשיצאים פונים לעזרה ועושים צעדים קטנים לאט לאחור עד שנמצא מחוץ לעזרה.

לעזרה יש יותר קדושה ולכן אתה לא יכול להיכנס עם בגדים קרועים או שיער פרוע, אתה צריך להיראות מכובד. לפני הכניסה לעזרה צריך להשהות ולהיכנס לאט (עי' מ"ב סי' מ"ו), וכשאתה נכנס אתה עושה צעדים קטנים, (במכילתא דרשב"י איתא דבכל העזרה צריך לילך עקב בצד גודל, ובמכילתא דר"י איתא דא"צ) עם יראה ופחד נורא. אסור לשבת בעזרה⁴ (או בכל החדרים הפתוחים לעזרה), אך מותר להישען. מחוץ להר הבית, בכל מקום בירושלים⁵ מול שער המזרחי אסור להתנהג בקלות ראש, או לעשות משהו שלא מתאים לקדושת המקום כמו תספורת וכדומה.

¹ עי' רש"י יבמות קב: . ובמנחת חינוך סי' רנ"ד כתב דכל מה שאינו נעל ביו"כ מותר בעזרה, ובספר תורת הזר במקדש האריך בזה וכתב דלפי הרמב"ן (שמות ג, ו) דקדושת המקום גורמת שאסור בנעילת סנדל, אפשר דתלוי במה שיש לה דין נעל, אבל לטעם דמי בקש זאת מידכם רמוס חצרי, הוא משום דדרך הנעל להיות בו טיט, אפשר דנוהג בכל נעל.

² עי' עה"ש הלכות בית המקדש סי' יד' אות ה', דדבר הרשות אסור דלא גרע מבית הכנסת, וחזיק מותר מהא דפרקי דר"א פ"יז ששלמה המלך תיקן כן. וכן מבואר במשנה ששואלים מה לך מקיף שמאל, ובמסכת שמחות פ"ו מבואר דגם מי שאבדה לו אבידה, אומרים לו וכו'. ולענין אכילה כתב בספר תורת הזר במקדש דנראה דמותר, עיי"ש כמה מראה מקומות.

³ יהיה שטח קרקע של 25 מיל על פני 6 מיל שישמש בשביל דיור לכהנים שבאים מצדוק הכהן (כי רק הם יזכו לעבוד), ובאמצע שטח זה יהיה הביהמ"ק (יחזקאל מה, א-ד). אז אם רב צדוק הכהן רוצה לבקר את בן דודו הרב כץ במצד השני של ביהמ"ק, יצטרף ללכת מסביב לביהמ"ק ולא לעבור דרכו.

⁴ תוס' כתבו דלאכילת קדשים מותר דצורך עבודה הוא. ובבית השלישי יהיה לשכות מיוחדות לאכילת קדשים (שם מב, ג).

⁵ כן ביאר בדרך חכמה דעת הרמב"ם, דבירושלים אפי' אינו רואה, וחוץ לירושלים דוקא כשאין מחיצה מפסיק (ויש עוד מהלכים בדעת הרמב"ם). ודעת רש"י דאסור זה נוהג דוקא בבית ראשון כשכל הפתחים מכוונים זה לזה, משא"כ בבית שני דלא היה אמה טרקסין. ובבית שלישי שער מזרח

רבים מההלכות של כניסה להר הבית או לעזרה, חלות בימינו על בית הכנסת (להיכנס בשקט ובכבוד, ולא לדבר דברי חול, ושלא להשתמש כקיצור דרך, ושלא לשבת עם טלפון ולהיות עסוק בשליחת מסרים⁶) שהיא מקדש מעט. החפץ חיים (זכור למרים פ"ח) כותב שבבית המקדש הראשון והשני גרמנו להקב"ה שירגיש מאוד לא נוח עד שהיה צריך לעזוב, ואם אנחנו רוצים שהוא יחזור, עלינו לגרום לו להרגיש בנוח איתנו, ואם יראה הקב"ה שיש לנו כבוד ומורא לבית הכנסת ובית המדרש, לא רק שזה יזדו את הגאולה, אלא בדרך זה נוכל לתקן את העבירות שגרמו לעזיבתו לכתחילה.

תשובות לשאלות גליון שעבר

א. ברוך ה' אחרי גלות כה ארוכה, יש לנו את בית המקדש שוב! נכנסתי בשבת קודש ושמעתי את הלויים שרים עם דביקות עצומה, טוב להודות לד', הלב שלי פעם מהתרגשות, האם אני יכול לשרי? (עי' תוס' ערכין יא ד"ה אל)

תשובה: הגמרא בערכין יא: אומרת שישראל שעושה את העבודה של לוי חייב מיתה בידי שמים, ותוס' אומרים שאם ישראל שר חייב מיתה. וכן פוסקים הליקוטי הלכות (תמיד ספ"ז תורת הקדשים ד') והחזון איש (או"ח קכה, י). הרמב"ם לא מביא איסור לישראל שעושה עבודה של לוי, והנצי"ב (העמ"ד במדבר ג, י) והגר"ז (ערכין יא:): מסבירים שלדעתו זה היה רק במשכן, ולא בבית המקדש. המנחת חינוך (מצוה שצד) אומר שיכול להיות שיש איסור עשה לדעת הרמב"ם. לכן, לשיר בקול רם שקולך יתמוג עם הלויים זה אסור, אבל אתה יכול לשיר לעצמך בשקט⁷.

ב. רחובות ירושלים מלאים ילדים קטנים המשחקים (זכריה ח, ה), מוישי הקטן שהוא תמא תקע את ידו בכוס מים ואז שפך אותה בשלולית. ואז ינקי בעט בכדור (המקבל טומאה) והוא נחת בשלולית, האם הכדור תמא? (עי' מקואות פ"א מ"א)

תשובה: לא, אלא אם כן שטפת את הכדור. הסיבה היא כי שלולית שעל הקרקע שהיא פחותה מ-40 סאה נקראת מי גבאים, והדין הוא שמים טמאים שנפלו שם נשארים טמאים, כי צריך 40 סאה כדי לעשות השקה, אבל שאר המים לא נטמאים עד שנתלשו לרצון. ומכיון שהכדור נחת בטעות, על ידי הסרתו, אין זה חשוב נתלש לרצון (והטיפה שהייתה טמאה אינה מטמאת את הכדור, כי זה בטל ברוב). עם זאת, אם אתה שוטף את הכדור, זה מראה שאתה מחשיב את המים שהיו עליו, והמים מקבלים טומאה, והם מטמאים את הכדור מדרבנן.

ג. הלכתי ברחוב וסחבתי אוכל. פתאום אני נרטב, מישהו פשוט עשה שפונזה ובחסידי ד' זה נחת עליי ועל האוכל. רצתי למעלה כדי לברר אם יולדת עשתה את השפונזה, ואחרי שהתנצלו הם אמרו שלא היה תמא ואפי' בסתם ידים לא נגעו. האם הבגדים והאוכל שלי טהורים? (עי' מכשירין פ"ב מ"ג בפי' הרמב"ם ור"ש ומקד"ד מז, א)

תשובה: המשנה מדברת על 'מי שפיכות' (מים משומשים שנועדו להישפך), שזה תמא, הר"ש מסביר שזה באמת נטמא, אולם הרמב"ם ורע"ב מסבירים שזה בחזקת טמא, כי הם מלוכלכים ובדרך כלל נטמאו. לכן לדעת הרמב"ם, ההנחה היא שהמים הם טמאים, אלא אם כן נשמרו בכוונה שישאר טהור⁸.

ד. היה מת בחדר עם חלון קטן (טפח x טפח) לחדר אחר, לא רצייתי שהטומאה תעבור לחדר הבא אז מילאתי את החלון בממתק צמר גפן האם זה עוצר את הטומאה? (עי' אהליות פ"ג מ"ו)

תשובה: כדי לעצור את הטומאה צריך משהו שאינו מקבל טומאה, ובדבר שהיה מוכשר לקבל טומאה צריך שיהיה פחות מכביצה. כביצה ממדת כפי שהיא עכשיו, אולם כיון שאי אפשר לראותם אינם חלק מהשיעור, (עוקצים פ"ב מ"ח עי' מ"ב ס' תפ"ו). יש מחלוקת ראשונים באוכל שמתמלא את כולו, אם צריך לבטלו שם לעולם כדי לעצור את הטומאה, הר"ש (אהלות פ"ו מ"ב) סובר שאין צורך, ותוס' (שבת מד:): סוברים שצריך (ורק אם אינו ראוי לאכילה אפשר להניח שביטולתו, וברמב"ן ב"ב יט: יש סברא אחת שפחות מכביצה לא בעי ביטול). עם זאת, יש כלל נוסף שלעצור את הטומאה צריך דבר שיש בו ממש, למשל רשת עכביש, אם עבה היא מפסיקה, אבל דקה שאם נוגעים בה היא מתפרקת, (תפא"י) אינה מפסיקה. ונראה כי ממתק צמר גפן נקרא אין בו ממש כי כשנוגע במים הוא מתפרק.

ה. הקומקום שלי קיבל חור קטן, במקום לקנות אחד חדש, פשוט חיברתי מחבת במקום החור, וזה עובד בצורה מושלמת. המחבת הייתה טמא, האם הקומקום נטמא? (עי' כלים פכ"ד מ"ז)

תשובה: הכלל הוא שאם יש לך שני כלים מחוברים המשרתים מטרה אחת מתייחסים אליו ככלי אחד, ואם הכלי העיקרי הוא טמא אז הכלי השני הוא טמא, ואם הכלי העיקרי הוא טהור, הכלי השני ג"כ טהור. אם אין חור בכלי אז אם אחד חזק ואחד חלש, החזק יותר נחשב לכלי העיקרי. אם שניהם חזקים, הכלי הגדול יותר נחשב לכלי העיקרי, (גם אם מדובר בכלי החיצוני). אם הם באותו גודל אז הכלי הפנימי נחשב לכלי העיקרי. במקרה שלנו שיש לקומקום חור, אז המחבת היא הכלי החזק יותר ואם המחבת מחוברת מבפנים או מבחוץ, או אפילו אם החור נמצא בצד הקומקום, מכיון שאי אפשר למלא מים מעל החור, המחבת היא הכלי העיקרי, ומכיון שהיא טמאה, הקומקום ג"כ נטמא, (כ"ז ע"פ פ' הראב"ד תפא"י ומשנ"א).

של חצר החיצונה יהיה סגור לעולם (שם מד, ב), וא"כ אפשר דלרשי"י לא יהיה האיסור, או אפשר להיפך כיון דזה השער שהשכינה תבוא דרכה, זה סיבה שלא להקל ראיה נגדו. כל ההלכות שכתוב כאן נמצא במשנה ברכות פ"ט, ורמב"ם פ"ז מבית הבחירה, ובספר תורת הור במקדש.

⁶ פשוט דזה לא גרע מחשבונית של חול דאסור (ובגמ' מגילה כח: איתא עונש נורא על זה), ואינו מועיל בזה תנאי אפי' לדעת הרמב"ן, וכמבואר בבב"ל בסי' קנ"א, ואף העה"ש סי' קנ"א ס"ה שלמד זכות על דברי חול שסומכים על הרמב"ן דמה שהוא צורך ומקום הדחק מהני תנאי אפי' בישובן, אבל חשבונות כתב הרמב"ן להדיא דאין היתר (ולעני"ד ליישב מה שתמה העה"ש כמש"כ למעלה דלהתעניין בטובת חבירו לא מקרי דברי חול כדמוכח מהע"ש גופיה דאסור בהר הבית דברי חול, ובמשנה איתא מה לך מקיף, ומהו נשטרבב שאר דברים, ומש"ה כתב המג"א דהאר"י היה נזהר אפי' מדברי מוסר שלא ימשך לשאר דברים). וכ"ז בקובע עצמו להשתמש בפלפון שלא לצורך הלימוד, אבל אם קיבל טלפון מאשתו שצריך או א"צ לא הביתה, (הגם שאינו ראוי להביא לבהכ"כ פלפון כמו שהזכירו הרבה מרבתינו), אבל להשיב אינו בכלל זה, דהרי מותר לקרוא לאדם לצאת מבהכ"כ כמבואר בגמ'.

⁷ ולרמב"ם דהוי איסור עשה, לכאורה לא שייך להתיר משום מסייע (עי' ערכין יא: דלמ"ד דחייב מיתה מסייע אסור מדרבנן), דכל ענין השירה הוא הצטרפות כל הקולות, כ"כ בספר תורת הור במקדש. ובנתיבות ים ערכין יא כתב סברא אחרת דמסייע שייך רק בהשתתפות פעולה, כגון שניהם סוגרים השער, אבל כשכל אחד עושה לעצמו אינו בגדר מסייע. והמהר"י קורקוס (פי"ג כלי המקדש ה"ט) כתב דבהגפת דלתות בזה יכול וזה יכול מסייע פטור, ובשירה הגם דזה יכול וזה יכול חייב, וק"ל, וכוונתו לאי מחילוקים הני"ל. וצ"ע בזקן או קולו עב או מי ששר רק בקול מזויף דאם היה לוי היה פסול כיון דאין יכול לבשם קולו להשמיע קולו כאחד, אם אסור לישראל לשיר.

⁸ המקדש דוד כתב דנפסל בהיסח הדעת, וצ"ע דרק בקדשים מצינו דנפסלים בהיסח הדעת.